

PERSPEKTIVE
IMPLEMENTACIJE
EVROPSKIH
STANDARDA U PRAVNI
SISTEM SRBIJE

KNJIGA I

ZBORNİK RADOVA

Priredio
Prof. dr Stevan Lilić

Beograd, 2011

Lektor i korektor
Irena Popović

Tehnički urednik
Zoran Grac

Korice
Marija Vuksanović

Priprema i štampa
Dosije studio, Beograd

ISBN 978-86-7630-341-0

Tiraž
500

Adresa redakcije
Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu
Centar za izdavaštvo i informisanje
Bulevar kralja Aleksandra 67
Tel./faks: 30-27-725, 30-27-776
e-mail: centar@ius.bg.ac.rs
web: www.ius.bg.ac.rs

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
340.137(4-672EU:497.11)(082)

PERSPEKTIVE implementacije evropskih standarda u pravni sistem Srbije : zbornik radova. Knj. 1 / priredio Stevan Lilić. – Beograd : Pravni fakultet, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2011 (Beograd : Dosije studio). – 302 str. ; 24 cm

Na spor. nasl. str.: Perspectives of Implementation of European Standards in Serbian Legal System. – Tekst lat. i ćir. – Tiraž 500. – Str. 9–10: Predgovor / urednik = Forward / editor. – Napomene i bibliografske reference uz tekst. – Bibliografija uz većinu radova. – Summaries.

ISBN 978-86-7630-341-0

1. Ств. насл. на упор. насл. стр.

а) Право – Хармонизација – Европска унија – Србија – Зборници

COBISS.SR-ID 188354572

PREISPITIVANJE SUDSKE ODLUKE OD USTAVNOG SUDA SRBIJE

Apstrakt

Nije jasno da li je namera ustavotvorca bila da Ustavni sud preispituje sudske odluke po ustavnoj žalbi. U praksi, Ustavni sud kao vansudski državni organ ne samo da preispituje sudske odluke već ih i poništava, čime se faktički pretvara u „Nadvrhovni kasacioni sud“. Uzimajući u obzir pravno-političke razloge čiji je cilj poštovanje ljudskih i manjinskih prava i sloboda prihvatljivo je da Ustavni sud utvrđuje da je sudskom odlukom povređeno pravo ili sloboda, ali ne i da poništava sudsku odluku.

Ključne reči: *Ustavni sud. Ustavna žalba. Sudska odluka.*

Ustavna žalba u Republici Srbiji uvedena je Ustavom od 2006. godine.¹ Može se izjaviti protiv pojedinačnih akata ili radnji državnih organa ili organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, a kojima se povređuju ili uskraćuju ljudska ili manjinska prava i slobode zajemčene Ustavom, ako su iscrpljena ili nisu predviđena druga pravna sredstva za njihovu zaštitu (član. 170. Ustava RS).

Postavlja se pitanje da li sudska odluka može biti predmet ustavne žalbe, tj. da li je ustavotvorac pod *pojedinačnim aktom državnog organa* podrazumevao i sudske odluke.

Ustavni sud je, ekstenzivno tumačeći normu o ustavnoj žalbi, presudio: sudska odluka može biti preispitivana po ustavnoj žalbi ako je utvrđeno da je povređeno ljudsko ili manjinsko pravo. I ne samo to. Ustavni sud može poništiti sudsku odluku i narediti donošenje nove.

Kao konkretan primer navodi se odluka Ustavnog suda UŽ. br. 1157/2008 od 14. aprila 2011. godine², kojom je usvojena ustavna žalba Gorana Jančkovića i utvrđeno da je presudom Opštinskog suda u Mionici K. 49/07 od 17. oktobra 2007. godine i presudom Okružnog suda u Valjevu Kž. 434/08 od 15. jula 2008. godine, povređeno pravo podnosioca ustavne žalbe na pravično suđenje, zajemčeno odredbom člana 32. stav 1. Ustava Republike Srbije, dok je u preostalom delu ustavna žalba odbijena kao neosnovana. Istom odlukom u

* Valentina Cvetković Đorđević, asistent Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Rad je rezultat istraživanja u okviru projekta *Perspektive implementacije evropskih standarda u pravni sistem Srbije* (179059), koji podržava Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije.

1 U SR Jugoslaviji ustavna žalba je postojala na osnovu Ustava od 1992. godine.

2 *Službeni glasnik RS*, br. 61/2011.

stavu II **poništena** je presuda Okružnog suda u Valjevu Kž. 434/08 od 15. jula 2008. godine i određeno da Apelacioni sud u Beogradu donese novu odluku po žalbi koju je podnosilac ustavne žalbe izjavio protiv presude Opštinskog suda u Mionici K. 49/07 od 17. oktobra 2007. godine.

Naime, Goran Janković je Ustavnom sudu podneo ustavnu žalbu protiv presude Opštinskog suda u Mionici i presude Okružnog suda u Valjevu, zbog povrede prava na pravično suđenje, posebnih prava okrivljenog i prava na jednaku zaštitu prava i pravno sredstvo, zajemčenih članom 32. stav 1, članom 33. stav 5. i članom 36. Ustava RS.

Podnosilac ustavne žalbe naveo je: da je presudom Opštinskog suda u Mionici oglašen krivim za krivično delo ugrožavanja javnog saobraćaja iz člana 289. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakonika; da mu je izrečena uslovna osuda tako što mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od četiri meseca, koja se neće izvršiti ako u periodu od jedne godine od pravnosnažnosti presude ne izvrši novo krivično delo; da je presuda doneta uz zanemarivanje bitnih činjenica utvrđenih u sprovedenom krivičnom postupku; da je presuda rezultat grube povrede Zakonika o krivičnom postupku i ustavnih prava podnosioca, jer se radi o očiglednoj proizvoljnosti i arbitrarnosti u postupanju sudova prilikom donošenja odluka, pošto su zanemarili dokaze koji idu u prilog okrivljenom i terete oštećenog kao izvršioca krivičnog dela za koje je podnosilac ustavne žalbe osuđen; da su na navedeni način povređena naznačena ustavna prava podnosioca, zbog čega je predložio da Ustavni sud učinjenu povredu prava utvrdi i poništi osporene presude.

Razmatrajući navode podnosioca ustavne žalbe, Ustavni sud je najpre konstatovao da je u postupku po ustavnoj žalbi nadležan samo da utvrđuje da li je pojedinačnim aktom ili radnjom državnog organa ili organizacije kojoj je povereno javno ovlašćenje došlo do povrede ili uskraćivanja ljudskih ili manjinskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom, odnosno da načelno nije nadležan da ispituje zakonitost odluka redovnih sudova i ocenjuje utvrđene činjenice i izvedene dokaze u postupku koji je prethodio podnošenju ustavne žalbe, a na kojima se zasniva osporena sudska odluka. Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je krivični postupak u celini bio pravičan na način utvrđen članom 32. stav 1. Ustava³. Sud je dalje istakao da pojam pravičnog postupka podrazumeva jednakost oružja, postojanje načela raspravnosti i obavezu obrazloženja sudskih odluka, s tim da se u krivičnom postupku tim jemstvima pridodaju pretpostavka nevinosti i prava odbrane. Imajući u vidu da prvostepeni sud utvrđuje činjenično stanje koje je od značaja za donošenje odluke i da ocenjuje dokaze o postojanju bitnih činjenica, Ustavni sud je našao da je u konkretnom slučaju Opštinski sud u Mionici imao obavezu da u obrazloženju osporene presude iznese ključne argumente na kojima temelji svoju odluku i da, u slučaju da postoje određeni dokazi koji potvrđuju, odnosno negiraju neku odlučnu činjenicu, izloži razloge zbog kojih takve dokaze

3 Član 32. stav 1. Ustava RS glasi: „Svako ima pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega.“

prihvata i na koji način je tu odlučnu činjenicu van svake sumnje utvrdio. Ustavni sud je smatrao da je prvostepeni sud propustio da izvrši ocenu verodostojnosti protivrečnih dokaza i da navede jasne razloge zbog kojih je odlučnu činjenicu o krivici optuženog za predmetni sudar uzeo kao dokazanu. Stoga, po oceni Ustavnog suda, Opštinski sud u Mionici u konkretnom slučaju nije dao jasne, dovoljne i ustavnopravno prihvatljive razloge za svoje pravno stanovište u pogledu odlučnih činjenica koje su od značaja za utvrđivanje da li je optuženi učinio krivično delo. Imajući u vidu da se u postupku po ustavnoj žalbi ispituje da li je krivični postupak u celini bio pravičan, Ustavni sud je razmatrao da li je sud više instance u postupku po pravnom leku uklonio evidentne propuste prvostepenog suda na koje mu je žalilac ukazao. Međutim, Okružni sud u Valjevu ocenio je kao neosnovane navode koje je okrivljeni izneo u žalbi, pri čemu nije dao izričit i jasan odgovor na protivrečnost izreke i obrazloženja presude prvostepenog suda na koje je ukazao okrivljeni. Na osnovu izloženog, Ustavni sud je zaključio da osporene presude Opštinskog suda u Mionici i Okružnog suda u Valjevu nisu obrazložene na način koji zadovoljava uslove iz člana 32. stav 1. Ustava, odnosno ne zadovoljavaju standarde pravičnog suđenja, uspostavljene ustavnosudskom praksom i praksom Evropskog suda za ljudska prava. Usled toga, Ustavni sud je ocenio da se štetne posledice utvrđene povrede prava na pravično suđenje zajemčeno odredbom člana 32. stav 1. Ustava mogu otkloniti **samo poništajem** osporene presude Okružnog suda u Valjevu i određivanjem da sada nadležni sud donese novu odluku o žalbi koju je podnosilac ustavne žalbe izjavio protiv osporene presude Opštinskog suda u Mionici.

Uvidom u navedenu odluku, kao i u druge objavljene odluke Ustavnog suda o ustavnoj žalbi, uočava se da se Ustavni sud ponaša kao instacioni sud koji **poništava** sudske presude. Otuda se postavlja pitanje da li se takvom praksom vrši povreda ustavne odredbe o nedozvoljenosti preispitivanja sudskih odluka od strane vansudskih organa kakav je Ustavni sud i da li se on pretvara u „superrevizijski – nadvrhovni sud“. Sledeće pitanje na koje valja odgovoriti jeste: ako bi Ustavni sud Srbije to i mogao činiti, da li sudski akt treba poništavati (ili ukidati) ili samo konstatovati povredu?

Uzimajući u obzir važeće srpske propise, poništenje sudskih odluka i naganje sudovima da ponovo sude je neustavno i nezakonito.

1) Suprotno Ustavu:

- članu 145. stav 3. Ustava RS, po kome su sudske odluke obavezne za sve i ne mogu biti predmet vansudske kontrole; i stavu 4. istog člana, po kome sudsku odluku može preispitivati samo nadležni sud u zakonom propisanom postupku;
- članu 143. stav 4. Ustava RS po kome je Vrhovni kasacioni sud najviši sud u Republici Srbiji.

2) Zakonu:

- članu 3. stav 2. i 3. Zakona o uređenju sudova⁴ koji ponavlja citirane ustavne odredbe.

4 Službeni glasnik RS, br. 116/2008.

Ustavni sud Srbije nije nosilac sudske vlasti.⁵ Otuda, osnivanje, organizacija, status i funkcionisanje Ustavnog suda nisu regulisani pravosudnim zakonima već Ustavom i Zakonom o Ustavnom sudu. Sudovi su samostalni i nezavisni u svom radu i sude na osnovu Ustava, zakona i drugih opštih akata, kada je to predviđeno zakonom, opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava i potvrđenih međunarodnih ugovora⁶. Za razliku od njih, Ustavni sud sudi propisima, a samo izuzetno na osnovu njih. Taj izuzetak predstavlja ustavna žalba. Izvršenje odluka Ustavnog suda uređeno je Zakonom o Ustavnom sudu, dok je izvršenje sudskih odluka uređeno zakonima koji regulišu izvršenje sudskih odluka donetih u krivičnom, parničnom ili vanparničnom postupku. Primarni cilj Ustavnog suda je zaštita Ustava od postupaka zakonodavne i izvršne vlasti, te se ustavno sudstvo shvata kao brana od samovolje, arbitrarnosti, proizvoljnosti, nezakonitog postupanja, prvenstveno zakonodavnih organa i organa uprave.⁷ S druge strane, ustavna žalba je pravno sredstvo građana naspram, protiv države⁸, a ne pravno sredstvo na osnovu koga se rešava spor između stranaka.

Na osnovu iznetog, nije neosnovano upitati da li je srpski ustavotvorac imao nameru da se ustavna žalba dozvoli samo protiv odluka i radnji upravnih državnih organa.

Na ovakvo tumačenje posredno ukazuje i Zakon o Ustavnom sudu koji, ponavljajući ustavnu odredbu o ustavnoj žalbi, dodaje da se ona može izjaviti i u slučaju u kome se povređuju ili uskraćuju ljudska ili manjinska prava i slobode zajemčene Ustavom a zakonom je isključeno pravo na njihovu sudsku zaštitu.⁹ U svim ostalim situacijama sudska zaštita je primarna¹⁰ i obezbeđuje se kroz najmanje dvostepenost u suđenju, a izuzetno i suđenjem u trećem stepenu¹¹. Jedino ako je blagovremena sudska zaštita izostala zbog

5 Ustav RS u članu 143. stav 1. propisuje: „Sudska vlast u Republici Srbiji pripada sudovima opšte i posebne nadležnosti.“

6 Ustav RS, čl. 142. st. 2.

7 Marković, Ratko, *Ustavno pravo i političke institucije*, Službeni glasnik, Beograd 2001, str. 660.

8 Vidi: Đurić, Vladimir, *Ustavna žalba*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd 2000, str. 30.

9 Član 82. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu (*Službeni glasnik RS*, br. 109/2007): „Ustavna žalba može se izjaviti protiv pojedinačnog akta ili radnje državnog organa ili organizacije kojoj je povereno javno ovlašćenje, a kojima se povređuju ili uskraćuju ljudska ili manjinska prava i slobode zajemčene Ustavom, ako su iscrpljena ili nisu predviđena druga pravna sredstva ili je zakonom isključeno pravo na njihovu sudsku zaštitu.“

10 Član 22. stav 1. Ustava RS glasi: „Svako ima pravo na sudsku zaštitu ako mu je povređeno ili uskraćeno neko ljudsko ili manjinsko pravo zajemčeno Ustavom, kao i pravo na uklanjanje posledica koje su povredom nastale.“ Prema *Zakonu o uređenju sudova*: „Sudovi su samostalni i nezavisni državni organi koji štite slobode i prava građana, zakonom utvrđena prava i interese pravnih subjekata i obezbeđuju ustavnost i zakonitost“ (član 1. stav 1).

11 Vidi član 395. Zakonika o krivičnom postupku (*Službeni list SRJ*, br. 70/2001, 68/2002 i *Službeni glasnik RS*, br. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 49/2007, 20/2009 – dr. zakon i 72/2009).

toga što je povređeno pravo na suđenje u razumnom roku, moguće je izjaviti ustavnu žalbu iako nisu iscrpljena sva dozvoljena pravna sredstva.¹²

Tumačenje po kome upravni akt (a ne i sudska odluka) može biti napadnut ustavnom žalbom ima osnova i u formulaciji dela odredbe člana 170. Ustava RS koja je slična članu 198. stav 1. Ustava RS koji se odnosi na kontrolu uprave.¹³

Isto tako, u članu 89. Zakona o Ustavnom sudu upotrebljava se termin **poništiti**, koji je karakterističan za upravno, a ne za krivično procesno pravo.

Najposle, da je ustavotvorac hteo preispitivanje sudskih odluka u postupku po ustavnoj žalbi izričito bi to normirao, kao što je to učinio raniji Zakon o Saveznom ustavnom sudu¹⁴, po kome *ustavnu žalbu može podneti svako ko smatra da su mu pojedinačnim aktom ili radnjom sudskih, upravnih i drugih državnih organa... povređeni sloboda i pravo čoveka*.

Osim izloženog, ustanovljenom praksom ugrožava se pravna sigurnost i stvara pravna neizvesnost, vređa načelo pravnosnažno presuđene stvari (pravnosnažno presuđena stvar je tačno presuđena), ugrožava načelo podela vlasti i ruši autoritet sudske odluke. Većinu ljudskih i manjinskih prava konkretizuju posebni zakoni i, u slučaju povrede, štite ih redovni sudovi. Ako bi se postojeća praksa Ustavnog suda nastavila, svaka odluka redovnog suda mogla bi biti predmet ustavnosudskog preispitivanja, što bi dalo dodatni podsticaj strankama i njihovim punomoćnicima da zahtevaju poništenje sudskih odluka, pozivajući se na povredu ljudskih ili manjinskih prava i sloboda. Da je ustavotvorac želeo ustanovljenje sada postojeće prakse Ustavnog suda, ne samo da bi jasnije uredio pitanje njegove nadležnosti, nego bi broj sudija Ustavnog suda učinio većim.

Inspiracija za postojeću praksu očigledno je nađena u nemačkom pravu. Međutim, ispušta se iz vida bitna činjenica da je Savezni ustavni sud, prema članu 92. Osnovnog zakona Nemačke, najviši sud u sistemu sudske vlasti. Otuda, kao sud najviše instance, on može da preispituje sudske odluke zemaljskih sudova. Za razliku od njega, Ustavni sud Srbije ne pripada sistemu sudske vlasti.

Evropsko uporedno pravo sadrži različita rešenja za ustavnosudsko preispitivanje sudskih odluka.¹⁵ Pravnopolitički posmatrano, poštovanje ljudskih i manjinskih prava i sloboda predstavlja jedno od najvažnijih načela demokratskih država. Imajući u vidu da je uspostavljanje vladavine prava proces

12 Član 82. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu.

13 Član 170. Ustava RS: „Ustavna žalba se može izjaviti protiv **pojedinačnih akata ili radnji državnih organa ili organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja...**“ Član 198. stav 1. Ustava RS: „**Pojedinačni akti i radnje državnih organa, organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja**, organa autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave, moraju biti zasnovana na zakonu.“

14 *Službeni list SRJ*, br. 30/92.

15 Ustavna žalba, kao individualno pravno sredstvo protiv sudskih akata, postoji u Nemačkoj, Španiji, Češkoj, Hrvatskoj i Makedoniji. Austrija ne dozvoljava ukidanje sudskih odluka i ustavna žalba je usmerena protiv akata državne uprave. Francuska i Italija ne poznaju institut ustavne žalbe, a Engleska uopšte nema ustavni sud.

koji se neprekidno unapređuje i koji, uzimajući u obzir evropske integracije, nema alternativu, jasno je koliki napor treba da učini Srbija kao zemlja mladog demokratskog režima da bi ne samo normativno već i praktično poštovala ljudska i manjinska prava i slobode. U tom smislu je i član 18. stav 3. Ustava RS, prema kome se *odredbe o ljudskim i manjinskim pravima tumače u korist unapređenja demokratskog društva, saglasno važećim međunarodnim standardima ljudskih i manjinskih prava, kao i praksi međunarodnih institucija koje nadziru njihovo sprovođenje.*

Ne osporavajući nezavisnost sudstva i veliko poštovanje za rad sudova, mora se, teorijski posmatrano, dozvoliti mogućnost sudijske greške uopšte, pa i u domenu ljudskih prava i osnovnih sloboda posebno. Kako ljudska prava i osnovne slobode mogu biti povređeni i odlukama sudova, treba se dozvoliti da i sudska odluka može biti napadnuta ustavnom žalbom. Stoga je neophodno precizirati postojeće propise: a) u članu 170. Ustava RS izričito bi trebalo da se navede da se ustavna žalba može izjaviti protiv sudskih odluka (poput formulacije u Zakonu o Saveznom ustavnom sudu SRJ od 1992. godine); b) član 145. Ustava RS – treba predvideti da Ustavni sud može da preispituje sudske odluke; c) u relevantnim zakonima koji ponavljaju ili konkretizuju ustavne odredbe.

Kao odgovor na drugo pitanje – da li postojećem Ustavnom sudu Srbije treba staviti u nadležnost poništenje sudskih odluka, čini se da se na osnovu izloženog odgovor sâm nameće. Mogućnost poništenja sudskih odluka kvalifikovalo bi Ustavni sud u instancioni, nadvrhovni sud, čime bi se faktički pripojio postojećem sistemu sudske vlasti. To bi izazvalo koliziju s postojećim ustavnim i zakonskim propisima koji regulišu sudsku vlast.

Kao poseban državni organ koji ne pripada sudskoj vlasti, on ne može da poništava sudske odluke, ali bi po uzoru na Evropski sud za ljudska prava mogao da konstatuje povredu ljudskih ili manjinskih prava i sloboda. Osnov za ovakav zaključak nalazi se u članu 414. Zakonika o krivičnom postupku, koji se odnosi na mogućnost ponavljanja krivičnog postupka. Naime, prema ovom članu, odredbe koje regulišu ponavljanje krivičnog postupka shodno će se primenjivati i kad je zahtev za ponavljanje krivičnog postupka podnet zbog povrede prava osuđenog u krivičnom postupku, koja je **utvrđena** odlukom Ustavnog suda ili međunarodnog suda, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom, a povreda je bila od uticaja na zakonito i pravilno donošenje presude.¹⁶ Mogućnost ponavljanja parničnog postupka koji je odlukom suda pravnosnažno završen a u kome je Ustavni sud **utvrdio** povredu ili uskraćivanje ljudskog ili manjinskog prava i slobode zajemčene Ustavom propisuje i član 422. Zakona o parničnom postupku.¹⁷

Stavljajući u nadležnost Ustavnom sudu samo utvrđivanje povrede ljudskog ili manjinskog prava ili slobode, a ne i poništenje sudske odluke kojom je povređeno to pravo ili sloboda, ne vređa se načelo pravnosnažno presuđene

16 Vidi član 414. Zakonika o krivičnom postupku.

17 Vidi član 422. Zakona o parničnom postupku (*Službeni glasnik RS*, br. 125/2004 i 111/2009).

stvari niti se narušava načelo podele vlasti. U pogledu formalnopravnog važenja, pravnosnažna sudska odluka mora ostati neprikosnoveni. Pravnosnažnu sudsku odluku može obesnažiti samo sud koji odlučuje po vanrednom pravnom leku.¹⁸ Isti efekat postiže se u slučaju kada Ustavni sud poništava pravnosnažnu sudsku odluku i sastoji se u tome da se napadnuta odluka uklanja iz pravnog života. Međutim, postoji bitna razlika u tome da li pravnosnažnu sudsku odluku kojom je povređeno ljudsko ili manjinsko pravo ili sloboda iz pravnog života uklanja sudski ili vanskudski organ.

Poništavanjem pravnosnažnih sudskih odluka od vanskudskih organa ne samo da se dezintegriše postojeći instancijski sistem sudova i dira u načelo podele vlasti već se dovodi u pitanje i autoritet sudske odluke.

Konstatovanjem da je povređeno ljudsko ili manjinsko pravo ili sloboda zainteresovanoj strani se omogućuje da zahteva ponavljanje sudskog postupka pred nadležnim sudom i uklanjanje nastale povrede.

Zaključna razmatranja

Formulacija člana 170. Ustava RS i člana 82. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu ne daje jasan odgovor na pitanje da li sudska odluka može biti napadnuta ustavnom žalbom. Prema ekstenzivnom tumačenju koje je usvojio Ustavni sud, predmet ustavne žalbe može biti i odluka suda. Restriktivno tumačenje uzima u obzir pre svega član 145. Ustava RS kojim se propisuje da sudske odluke ne mogu biti predmet vanskudske kontrole te da ih može preispitivati samo nadležni sud, u zakonom propisanom postupku. Budući da Ustavni sud ne pripada sistemu sudske vlasti, on nema pravo da preispituje odluke suda. Da je ustavotvorac želeo suprotno, on bi to izričito propisao, kao što je učinio Zakon o Saveznom ustavnom sudu SRJ od 1992. godine.

Argumenti na kojima počiva ekstenzivno tumačenje polaze od vrhovnog načela demokratskih država, a to je poštovanje ljudskih i manjinskih prava i sloboda. Iako je njihova primarna zaštita poverena nezavisnoj sudskoj vlasti, mora se uzeti u obzir makar i teorijska mogućnost sudijske greške kojom bi se osujetilo ostvarivanje Ustavom zagarantovanih prava i sloboda. Srbija čini velike napore da ispuni uslove neophodne za ulazak u Evropsku uniju. Jedan od tih uslova je stvaranje institucionalnih garancija poštovanja ljudskih i manjinskih prava i sloboda. Idealno bi bilo da se ljudska i manjinska prava i slobode poštuju. Ukoliko ipak dođe do njihove povrede, nezavisna sudska vlast je u prvom redu pozvana da ih štiti. U slučaju da se dogodi propust u sudskoj zaštiti, oštećena strana može da se obrati Ustavnom sudu sa zahtevom da utvrdi nastalu povredu odnosno narušavanje prava ili slobode. Stavljanjem Ustavnog suda u položaj krajnjeg nacionalnog zaštitnika ljudskih i manjinskih prava i sloboda potencijalno bi se smanjio broj stranaka koje bi zaštitu povređenih prava i sloboda tražile pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu. Time bi se u međunarodnoj zajednici poboljšala slika Sr-

18 Izuzeci su pomilovanje i amnestija.

bije kao države koja poštuje zajemčena prava i slobode svojih građana. Stoga se ekstenzivno tumačenje člana 170. Ustava RS i člana 82. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu čini prihvatljivim.

Međutim, ako je prihvatljivo da Ustavni sud preispituje sudske odluke, on nema pravo da ih poništava. Kasiranjem sudskih odluka faktički se stavlja u položaj instancionog, nadvrhovnog suda koji iz pravnog života uklanja pravnosnažne sudske odluke. Diranjem u načelo pravnosnažnosti narušava se autoritet sudske vlasti, što se kosi s velikim naporima koji se neprekidno čine sa ciljem njene nezavisnosti, nepristrasnosti i dovoljne stručnosti.

Vrlo je važno podsetiti da važeći krivičnoprocesni i građanskoprocesni propisi kao jedan od osnova za ponavljanja postupka predviđaju povredu ili uskraćivanje odgovarajućeg prava ili slobode koju je utvrdio Ustavni sud. Ostaje nejasno zbog čega onda Ustavni sud ide jedan korak dalje i poništava pravnosnažne sudske odluke, čime se protivustavno stavlja u položaj nadvrhovnog suda, kada se isti cilj – donošenje nove sudske odluke postiže i „samo“ konstatovanjem da je osporenom odlukom povređeno ili narušeno ljudsko ili manjinsko pravo ili sloboda. Da bi se okončale nedoumice povodom kontrole sudskih odluka od Ustavnog suda, najbolje bi bilo precizirati postojeće ustavne i zakonske propise.

Valentina Cvetković, LL.M.

Teaching Assistant, University of Belgrade, Faculty of Law

REVISION OF THE COURT DECISION BY THE CONSTITUTIONAL COURT

Summary

It is not clear whether it was the constitution maker's decision that court decisions can also be reviewed by the Constitutional Court. Although Constitutional Court does not belong to judicial power, in practice, it acts like its part and not only does it review but also annuls court decisions. Doing this, Constitutional Court practically turns to be above the Supreme Court of Cassation.

Taking into account the reasons of the legal policy in the field of human rights and fundamental freedoms protection, it is acceptable to allow Constitutional Court to review court decisions and establish the violation of the appellant's right or freedom but not to annul the decision in question.

Key words: *Constitutional Court. Constitutional appeal. Court decision.*